
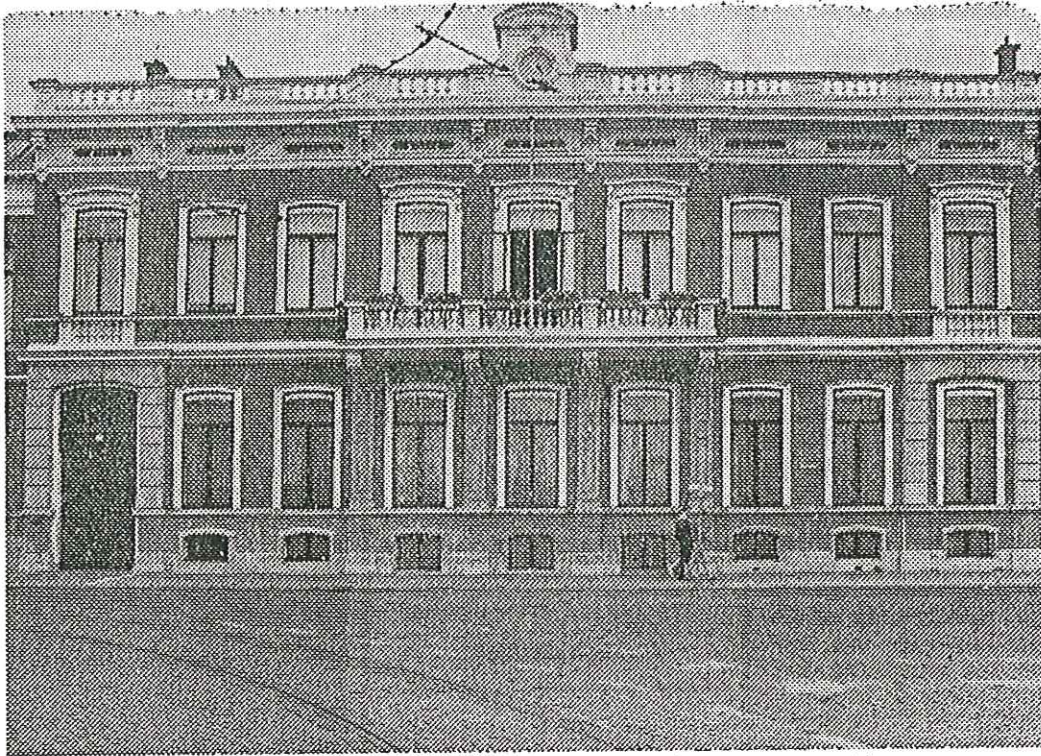

Javastraat 26

DE X LIJST

Een wekelijkse
rubriek over
Haagse gebouwen
op de rijks-
monumentenlijst
door Evelyn de
Regt

• Javastraat 26, tot 1972 vergaderde hier de gemeenteraad.

Stadhuis Javastraat:

HC 25/6/84 of I

***Winterverblijf van een
miljonair uit Indië***

De Javastraat heette nog Laan van Schuddegeest toen in 1861 de in Indië rijk geworden J.W. Arnold zijn oog liet vallen op een stuk grond aan deze laan. Het was een landelijke omgeving; aan de achterkant van zijn huis zou Arnold uitkijken over het Alexanderveld en aan de voorkant lag het Willemspark.

Nog in hetzelfde jaar kocht de miljonair het perceel grond. In de loop van de tijd zou hij er nog diverse stukken bij kopen. Van de gemeente mocht hier gebouwd worden. De enige voorwaarden waren dat het geen fabrieken, sociëteiten, koffiehuisen, bierhuizen, tapperijen etcetera zouden zijn. Daarbij moesten de huizen binnen dertig maanden na aanvang van de bouw opgeleverd worden.

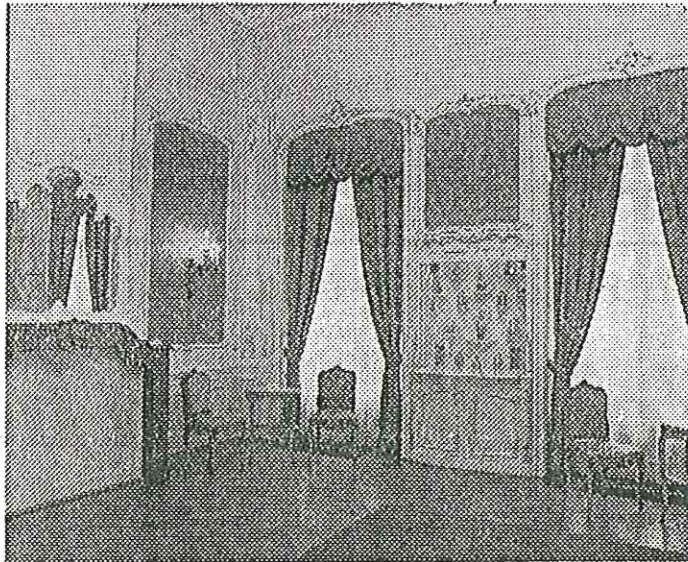
Omstreeks 1864 nam de familie Arnold haar intrek in het nieuwe huis, dat we tegenwoordig kennen als het stadhuys Javastraat. Het was een woning van maar liefst negen venster-assen breed geworden, een ruim balkon aan de voorzijde. De gangen en trappen waren met marmer en spiegels versierd.

De eerste verdieping telde zeven kamers, waaronder vier kamers en suite. Er was een grote en een kleine eetzaal. Door middel van liftjes, keurig weggewerkt in kasten, werden de spijzen uit de keuken omhoog gehesen. Er was ook nog een aparte servieskamer. In de grote serre stond het biljart opgesteld. Deze indeling is in de huidige toestand nog grotendeels terug te vinden.

Daarentegen is de tweede etage in de loop der tijd sterk veranderd. Oorspronkelijk waren hier hegen grote kamers en een ruime badkamer met 'kuip- en stortbaden'. Nu beslaat de grote raadzaal er ongeveer de gehele breedte van het pand. In het souterrain waren de vertrekken voor het personeel, de keuken, provisiekamers en mangelkamer (strijkkamer). Achter het huis stond een koetshuis met ruimte voor zes paarden.

Openbare verkoping

De Arnolds bewoonden hun huis in Javastraat voornamelijk in de winter. In de zomer zochten ze hun toevlucht in een buitenhuis te Bloemendaal. In 1885 is de heer Arnold daar overleden. Een jaar later werden Javastraat 26 en de negen andere huizen die Arnold in de loop van de tijd in Javastraat had

● Interieur Javastraat 26, de voormalige servieskamer in neo-Lodewijk XV-stijl. *Mc 25/6/84 J II*

laten bouwen, op een openbare verkoping verkocht.

In de verkoopadvertentie in Het Vaderland van 1886 werd Arnolds woonhuis aangeboden als 'hotel met portecochère'. Die omschrijving betekende dat de ingang aan de Javastraat zo gebouwd was, dat je met koets en al het huis binnen kon rijden. Wanneer het regende was dat zeer comfortabel. Maar ook kon bezoek op die manier onbespied het huis aandoen en verlaten.

Na enkele malen van eigenaar te zijn verwisseld, werd het pand in 1902 gekocht door Willem Reinhard Adolph Carel graaf van Rechteren Limpurg. Hij liet het verbouwen tot een klein paleis. De kamers werden geheel opnieuw aangekleed in Lodewijk-stijlen, oorspronkelijk interieurstijlen van 17de en 18de eeuwse Franse koningen. Er kwamen vertrekken in de statige Lodewijk XIV-stijl, de krullerige Lodewijk XV-stijl en de gracieuze Lodewijk XVI-stijl. Elke kamer kreeg een eigen kleur wandbespanning. Zo was er een gele kamer, een roze, en een groene kamer.

Het ontwerp van de verbouwing was van de architect H.A. de Reus uit Dordrecht. Het trappenhuis veranderde hij in een pompeuze entree met beeldhouwde houten leuningen en gebrandschilderde ramen. Het toepassen van stijlen uit de geschiedenis van bouw- en interieurkunst was aan het eind van de 19e eeuw zeer in de mode. De neo-gotische kerken in de Javastraat en de Elandstraat zijn daar ook voorbeelden van.

In 1910 verkocht Graaf van Rechteren Limpurg zijn pand voor 175.000 gulden aan de gemeente Den Haag.

De vergaderingen van de gemeenteraad werden voortaan hier inplaats van aan de Groenmarkt gehouden. Van de tweede etage werd een grote zaal gemaakt met tribunes voor de toehoorders.

In die tijd liepen er twee trappen naar de raadzaal, één voor het publiek en één (gedecoreerde) voor de raadsleden. Voor de publieke tribunes zaten grote kleppen. Direct nadat de vergadering werd gesloten, gingen de kleppen dicht, zodat verder commentaar geven onmogelijk was. Op de eerste verdieping werden trouwzalen ingericht.

De gemeente heeft na de oorlog nog eens plannen gehad het pand af te breken, teneinde de Alexanderstraat door te trekken tot het Burgemeester De Monchyplein. Plaatsing van het gebouw op de monumentenlijst dwarsboomde deze voornemens.

De vergaderingen van de gemeenteraad verhuisden in 1972 terug naar de Groenmarkt. Het Oude Stadhuis was daartoe uitgebreid met een nieuwbouwvleugel. Het interieur van het gebouw aan de Javastraat is in 1978 en 1979 gerestaureerd. Sindsdien zijn de trouwzalen er weer zeer in trek. De grote zaal wordt nu voornamelijk voor vergaderingen van gemeenteraadcommissies en soms voor bijzondere ontvangsten, zoals de jaarlijkse uitreiking van de Jan Campertprijzen, gebruikt. Ook de gevel is inmiddels weer in oude luister hersteld.

Raadhuis Javastraat te koop voor drie miljoen

DOOR PETER PAUL MARIJNEN

Den Haag – Het begrip 'oude stadhuis' kan in Den Haag zo langzamerhand tot de nodige verwarring leiden. Een verwijzing naar dat begrip kan betrekking hebben op de gebouwen aan de Groenmarkt, de Javastraat en het Burgemeester de Monchyplein.

Het laatstgenoemde complex staat op de nominatie om via de slopershamer uit het stadsbeeld te verdwijnen. De situatie wordt opnieuw wat overzichtelijker zodra zich een koper heeft aangediend voor het voormalige raadhuis aan de Javastraat. De ingeschakelde makelaar kan belangstellenden melden dat de monumentale panden op nummer 24 en 26 de huidige eigenaar zeker drie miljoen gulden moeten opleveren. „Je kunt als gemeente nu eenmaal niet alles in eigendom houden”, verklaart F. Artes van de gemeentelijke facilitaire dienst de verkoopplannen. „En dit gebouw heeft zijn functie verloren”. Vanaf het moment dat de gemeenteraad in de jaren zeventig het werkterrein verlegde naar de raadzaal aan de Groenmarkt, werden de ruimten aan de Javastraat nog incidenteel gebruikt voor vergaderingen of representatieve doeleinden.

Volgens Artes hebben zich binnen korte tijd reeds enkele gegadigden gemeld voor de overname van de voormalige balzaal aan de Javastraat en het aangrenzende pand waar nu nog tijdelijk de beheersorganisatie Stedelijk Belang is gevestigd. Als nieuwe bestemming wordt gedacht aan een ambassade of een ander representatief kantoor. Maar het is ook denkbaar dat een vermogende koper er weer een particulier stadspaleisje van wenst te maken. De gemeente wil het hele complex liefst in één transactie van de hand doen, al is ook een huurovereenkomst volgens de beheerder van het gemeentelijke onroerend goed 'niet onbespreekbaar'.

De panden zijn in de jaren zestig van de vorige eeuw gebouwd in opdracht van de koloniale landeigenaar en zakenman Jan Willem Arnold. De gemeente Den Haag kocht de percelen in

FOTO MAURICE NELWAN

Javastraat 24 en 26: een representatief kantoor of een particulier stadspaleisje.

1910 voor een bedrag van 175.000 gulden. Aanvankelijk moest de sloop van het complex een doorgang creëren van het Plein 1813 naar het huidige Burgemeester de Monchyplein. Het daar geplande stadhuis werd echter pas veertig jaar later gebouwd en de beoogde allée naar het Plein 1813 is nooit verder gekomen dan de tekentafel. Aan de achterzijde van de gespaard gebleven panden is een tuin, die via een poortje nog altijd toegang geeft tot het De Monchyplein. In 1912 werd de verbouwde balzaal aan de Javastraat als raadzaal in gebruik genomen.

Nassauplein

Door de recente verhuisbewegingen van de gemeente is er inmiddels her en der in de stad een hele reeks gebouwen leeg opgeleverd. In de meeste gevallen betreft het huurpanden die door de betreffende eigenaars opnieuw op de markt worden gebracht. Het gebouw aan de Mauritskade, waar ooit de dienst Bouwen en Wonen en later de dienst Welzijn zetelde,

was wel eigendom van de gemeente. Dit kantorenblok is nu in handen van een projectontwikkelaar die het complex renoveert ten behoeve van de organisatie voor ontwikkelingsamenwerking Novib.

In de aanbieding zijn op dit moment nog de drie panden aan het Nassauplein van waaruit de gemeentelijke facilitaire dienst nog tot november het onroerend goed beheert. Aan de gevel herinnert een plaquette daar nog aan de tijd dat Louis Couperus er vertoefde.

De facilitaire dienst gaat verhuizen naar het voormalige onderkomen van de sociale dienst aan de Neherkade.

Door de concentratie van ambtenaren aan het Spui is het beheer van de gemeentelijke gebouwen tegen die tijd aanzienlijk overzichtelijker geworden dan voorheen.

Behalve op de genoemde locaties zijn dan alleen in het voormalige complex van het energiebedrijf aan de Loosduinseweg nog ambtenaren in rechtstreekse zin werkzaam voor de gemeente.

Stadhuis Javastraat wordt sociëteit

DOOR HERMAN ROSENBERG

Den Haag — Het voormalige stadhuis aan de Javastraat is aangekocht door de Haagse beleggers Brinkel & Jansen. Het monumentale pand gaat dienst doen als sociëteit voor ondernemers. De transactie met de gemeente is deze week afgerond. Ook het naast de oude raadzaal gelegen herenhuis aan de Javastraat 24 is verkocht. Brinkel & Jansen nemen dit pand zelf in gebruik als kantoor; nu zijn ze nog gevestigd aan het Noordeinde. „Beide panden worden volledig gerenoveerd met behoud van de oude interieurs”, aldus Rob Brinkel. Met de

transactie is een bedrag gemoeid van circa drie miljoen gulden; de vraagprijs was 3,3 miljoen. Een onlangs gelanceerd plan om de panden geschikt te maken voor kinderopvang is hiermee van de baan.

De beleggers hebben Javastraat 26, het kapitale pand in de as van de Alexanderstraat, aangekocht samen met de ondernemers E. de la Croix en E. de Kroes. De la Croix bereidt de oprichting voor van een nieuwe ondernemerssociëteit, die Haagse Industriële Club zou moeten gaan heten. Brinkel: „Javastraat 26 is met zijn statige zalen uitstekend geschikt voor deze bestemming”. Hij

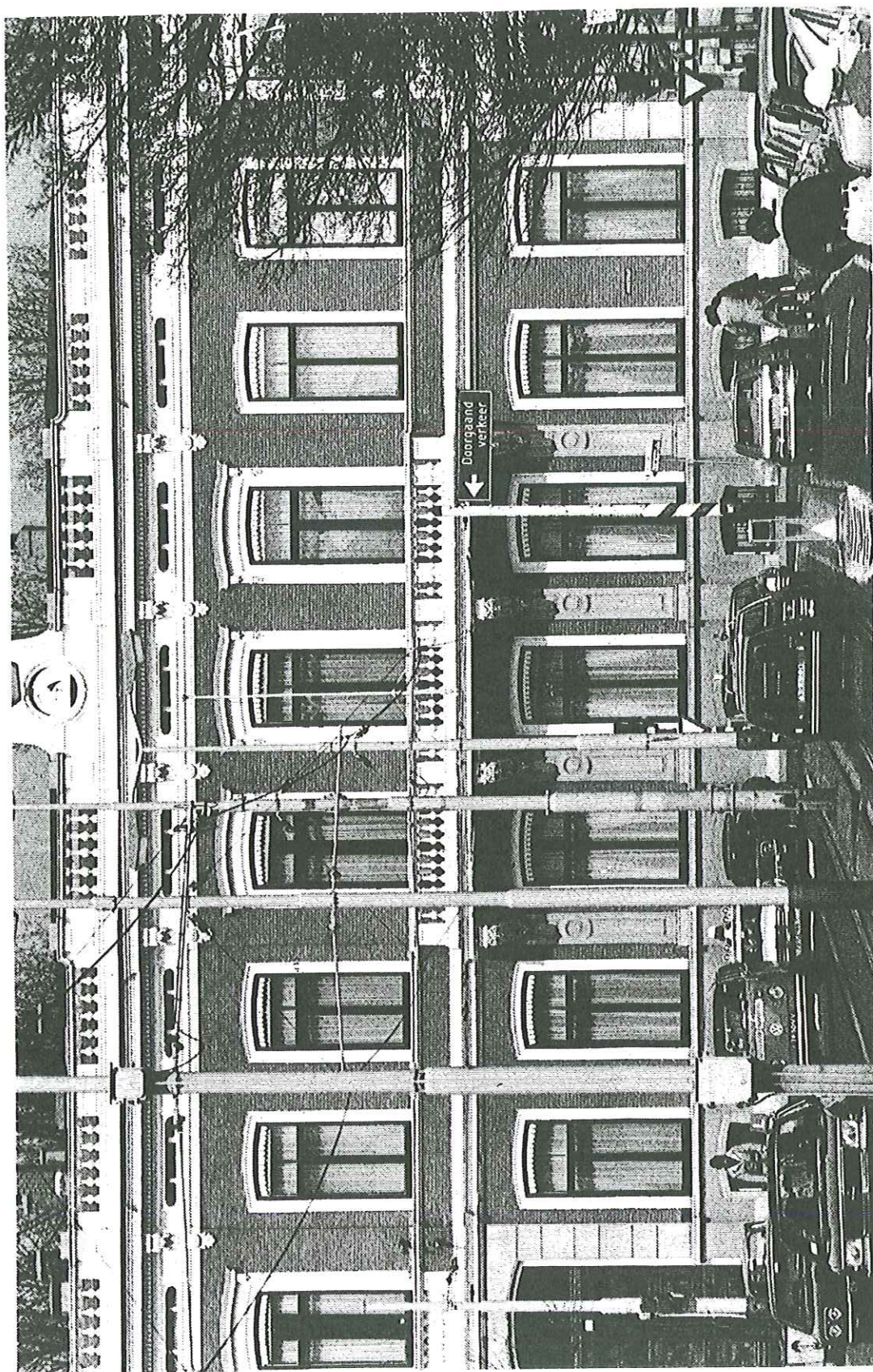
verwacht dat ook clubs als de Lions en de Rotary Javastraat 26 als thuishonk zullen kiezen. Daarnaast kunnen in de toekomst ook particulieren er zalen huren voor recepties en partijen.

Wethouder P. Noordanus (PvdA, ruimtelijke ordening) is ingenomen met de verkoop. „Ik denk dat dit wel een slijke bestemming is voor het gebouw. Het wordt een soort concurrent voor De Witte, zou je kunnen zeggen”.

Trouwzaal

De panden aan de Javastraat kwamen vorig jaar leeg te staan toen het nieuwe stadhuis aan het Spui in gebruik werd genomen. Javastraat 26 werd in 1912 door de gemeente aangekocht. In de zaal op de eerste verdieping heeft tot 1972 de gemeenteraad vergaderd. Daarna kwamen er nog geregeld raadscommissies bijeen. Eén van de zeer rijk aangeklede zalen op de hoofdverdieping is jarenlang in gebruik geweest als tweede trouwzaal, naast de historische ruimte in het Oude Stadhuis op de Groenmarkt.

Javastraat 26 verrees in de jaren 1862-1864 in opdracht van J.W. Arnold, die als miljonair uit Indië was teruggekeerd. Een latere eigenaar liet rond 1902 de rijke interieurs aanbrengen in verschillende Lodewijk-stijlen. Het stadspaleisje vormt samen met de rest van de gevelwand een zeer waardevol negentiende-eeuws stadsbeeld.

ARCHIEFFOTO

Het bezit van Jan Willem omvatte niet alleen het pand met de raadzaal, maar ook diverse aangrenzende huizen.

Raadhuis Javastraat: stadspaleis van een Javaanse 'vorst'

DOOR DANNY VERBAAN

Veel tijd werd er niet voor vrijgemaakt, maar dat het om een bijzondere gebeurtenis ging stond voor de aanwezigen als een paal boven water. Eindelijk waren ze bevrijd van de veel te krappe raadzaal in het eeuwenoude stadhuis aan de Groenmarkt. Voortaan konden de raadsleden gebruik maken van de verbouwde balzaal van een voormalig stadspaleis aan de Javastraat. 'Zeer smaakvol', stelde burgemeester jhr. mr. dr. H. A. van Karnebeek tevreden vast toen hij tijdens de eerste vergadering op 23 april 1912 het ruim bemeten vertrek in zich opnam. De inrichting kon wat hem betrof misschien zelfs wel 'te mooi' worden genoemd. 'Want', sprak hij in zijn openingswoord. 'de raad is niet veel moois gewend'. Er wachtten nog twee voordrachten van verzen, waarna de heren raadsleden verzocht werden te poseren voor een foto. Daarmee zāten de feestelijkheden erop en ging het bestuur weer over tot de orde van de vergadering. Of burgemeester en wethouders zo vriendelijk wilden zijn bij de Kamer van Koophandel te rade te gaan over de plannen inzake de winkelsluiting, trok een van de raadsleden meteen van leer.

Landhuis

Het gebouw was nog geen vijftig jaar oud, maar kon al buigen op een rijke historie. Niet in het minst dankzij z'n bewoners, van wie de zeer vermogende Jan Willem Arnold (1813 - 1885) ongetwijfeld tot de interessantste behoorde. Hij was het die in 1861 opmerkte dat aan de Laan van Schuddegeest (de huidige Javastraat) een perceel grond werd aangeboden. Dat leek hem wel wat, hoewel de fortuinlijke zakenman sinds 1852 ook al over een aanzienlijk landhuis in Bloemendaal beschikte. Arnold raakte zelfs zó enthousiast dat hij er in korte tijd nog wat aanpalende stukken grond bij kocht. De gemeente Den Haag had er geen

moeite mee, zolang de nieuwkomer maar beloofde dat hij de eerste vijftig jaar geen fabriek in het huis zou vestigen. Een sociëteit, een tapperij, een bierhuis of een andersoortige uitspanning waar alcohol kon worden genuttigd, behoorde eveneens te worden geweerd. Maar ook van die bepaling had Arnold niets te vrezen, aangezien het hem alleen te doen was om een comfortabele woning in het zo nauw met het toenmalige Nederlands-Indië verbonden Den Haag. Want in dat gebiedsdeel beschikte hij over een gebied dat bijna even groot was als de provincie Utrecht. De landerijen lagen op Java en bestonden uit 'vlakten, bergen, ravijnen, rivieren, bosschen, dorpen en gehuchten'. Volgens dezelfde omschrijving, uit 1887, woonden er 247.500 'zielen'.

Banketbakker

De belevenissen van Jan Willem vormden kort geleden het gesprek van de dag tijdens een groots treffen van het geslacht Arnold, waarbij (vanzelfsprekend) het raadhuis aan de Javastraat als plaats van samenkomsdiende. De 67-jarige Frank Arnold uit Zoetermeer behoorde tot de initiatiefnemers, hetgeen niet zonder reden was; ongeveer anderhalf jaar werkte hij aan het uitpluizen van de stamboom, zodat vanzelf het idee ontstond voor één keer zoveel mogelijk Arnolds bij elkaar te krijgen. Iedereen had daarbij één ding gemeen: allen stammen ze van Johann Georg Arnold, een banketbakker die omstreeks 1671 werd geboren en in dienst was van de graaf van het Duitse Hanaou. Diens kleinzoon Christian Ludwig voer in de tweede helft van de achttiende eeuw als boekhouder van de Verenigde Oost-Indische Compagnie naar Batavia. In 1803 kreeg hij er gezelschap van een neef, waarmee de basis werd gelegd voor een bijna twee eeuwen durende aanwezigheid van de familie Arnold in de Gordel van Sma-

ragd. Grappig, glimlacht Frank, zelf is hij een afstammeling van die Christian Ludwig, terwijl hij tijdens zijn onderzoek op een nog volstrekt onbekende achterneef stuitte die weer tot de andere tak behoort. Frank en deze Alfred Ernest Reinier (66) kunnen het inmiddels uitstekend met elkaar vinden. „Ik ontdek ook steeds meer overeenkomsten”, zegt eerstgenoemde. „We houden van een glaasje en we houden van lekker eten. Ja, de Arnolds hebben geloof ik toch wel een Bourgondische inslag”.

Slavin

Volgens Frank hield de ene familietak zich destijds met bestuurlijke zaken bezig en wierp de andere zich op het zakenleven. Misschien was dat niet voor niets, filosofeert Arnold. „Mij is weleens verteld dat er een afspraak was om op die manier een zo groot mogelijke macht te bezitten”. Toch had de familie het grootste kapitaal niet aan zichzelf, maar aan Augustina Michiels, de echtgenote van Jan Willem te danken. Zij was de dochter van de Balinese slavin Thalia en de onstuimige Augustijn Michiels (1768 - 1833), bij intimi ook wel bekend als 'Majoor Jantje' — een puissant rijke levensgenieter, met een stoeterij van tenminste honderdvijftig paarden. Dat was nog niet alles, want de grootbezitter beschikte tevens over zo ongeveer honderd slavinnen. Van wie wordt gezegd dat hij ze ook wel inzette voor wat hij de 'private bediening' van zijn gasten noemde. Van boekhouden bleek Majoor Jantje een aanmerkelijk minder groot liefhebber, ontdekten de nabestaanden bij diens overlijden. Er lagen nogal wat schulden, ofschoon de erfenis tegelijkertijd ook veel land en onroerend goed bevatte. Na zijn huwelijk met dochter Augustina zette Jan Willem zich aan het ordenen van de administratieve bende. Van verspillen wilde hij niet weten, hetgeen

Exclusief partycentrum in monumentaal pand

Voormalige raadzaal heeft zijn oude bestemming terug

DEN HAAG - De voormalige raadzaal aan de Javastraat 26 heeft zijn oorspronkelijke bestemming terug. Er mag weer worden gedanst in de balzaal van het monumentale pand, dat tussen 1862 en 1864 werd gebouwd in opdracht van J.W. Arnold. Het gebouw, dat bij de oplevering van het nieuwe stadhuis ook zijn functie als trouwzaal verloor, is door de Royal Catering Company BV in gebruik genomen als partycen-

trum. Trouwen kan men er niet meer, maar wie prijs stelt op een stijlvol bruiloftsfeest na afloop is welkom in het ingrijpend gerenoveerde gebouw.

door Hans Furrer

De Royal Catering Company is drie maanden geleden opgericht door Marcel Jager, die het zakelijke en organisatorische gedeelte voor zijn rekening neemt, en patron cuisinier Richard Gielen. Een jeugdig maar ervaren duo. Marcel

adres: Javastraat 26

opmerkingen:

	herkomst: Posthoorn	datum: week 40, 1996
	Gemeente 's-Gravenhage	neg.nr.: -

Jager heeft jarenlang voor gerenommeerde cateraars gewerkt en Richard Gielen heeft zijn sporen onder meer verdiend als chefkok bij Auberge de Kievit en Vreugd en Rust. „Het is onze bedoeling aan de Javastraat zeer exclusieve evenementen te gaan organiseren: lunches, diners en banketten, zakelijke bijeenkomsten, elegante soirees en sprankelende feesten”, vertelt Marcel Jager. „Daarbij nemen we de totale organisatie uit handen van de opdrachtgever. Die maakt zijn wensen kenbaar en wij stellen aan de hand daarvan een compleet draaiboek samen.”

Renovatie

Tot op de dag van de opening is in het pand aan de Javastraat hard gewerkt. Het resultaat van deze ingrijpende renovatie mag worden gezien. Marcel Jager geeft een rondleiding, die begint in het souterrain. Hij legt uit dat dit bij aanvang een complete bouwval was. Nu vindt men er kantoren, kleedkamers, magazijnen, koel- en vriesruimte, een spoelkeuken en een compleet uitgeruste koude en warme keuken.

Op de bel-etage is de centrale hal in oude luister hersteld. De houten lambrizing, het enorme trappenhuis, de parketvloeren zijn allemaal gerestaureerd. De rode lopers hebben plaatsgemaakt voor blauwe met een gouden bies. Nieuw in deze sfeervolle hal is een bar, die door zijn vorm en het gebruik van kersenhout en antiek groen uitstekend in de ruimte past.

Accenten

Rondom de hal vindt men verschillende kamers, waaronder de twee voormalige trouwzalen. Alle andere kamers zien er weer uit om door een ringetje te halen. Marcel Jager wijst op enkele details. In een van de kamers, geheel in oude stijl, hangen kunstwerken van Andy Warhol. In de trouwzaal staan - onder de kroonluchters - antieke stoelen, gestoffeerd

• Doordat de salons met elkaar zijn verbonden, heeft het vroegere stadhuis aan de Javastraat vele mogelijkheden. (foto: De Posthoorn)

in een zebra-dessin. In de serre, met uitzicht over een nieuw aangelegde stadstuin, staat een wonderlijk, op een stoel gelijkend kunstwerk.

„We hebben gekozen voor deze moderne accenten om de flexibiliteit van het gebouw te onderstrepen”, vertelt Marcel Jager. „Het is geschikt voor zowel een diner met tien personen als voor een ontvangst van duizend gasten, zoals tijdens de opening. Alle kamers op deze etage zijn met elkaar verbonden. Dat geeft een heleboel mogelijkheden. Een receptie in de grote trouwzaal, gevolgd door een intiem diner in een kleinere kamer. Of een groot feest, dat zich uitstrekt over de hele etage. Een diner voor tweehonderd mensen

kan ook; boven, in de oude raadzaal.”

Raadzaal

Over de blauwe loper gaan we naar de eerste etage. Op weg naar de raadzaal, die ingrijpend is veranderd. „We hebben de tribunes er uit gehaald, een nieuwe parketvloer laten leggen en nieuwe kroonluchters opgehangen. Nu de tribunes weg zijn, kunnen we ook de aangrenzende ruimte achter de togen gebruiken. We hebben er nu wat tafels gedeckt om de bezoekers een idee te geven hoe een groot diner er uit kan zien. Maar we kunnen er ook buffetten opstellen. De tribunes hebben we verbouwd tot kamerschermen. Als we die voor de togen zetten, kan het personeel tot

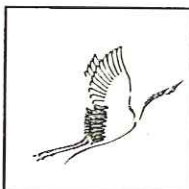
het laatste moment aan het buffet werken. En dit dan in één beweging onthullen.”

Uitzicht

Marcel Jager loopt naar het balkon. Samen genieten we van het uitzicht over de Alexanderstraat en Plein 1813. Die unieke ligging is bijna de ondergang van het pand geworden. Want wat was er logischer dan het oude stadhuis te slopen, om zo een mooie rechte weg te krijgen naar het 'nieuwe', aan het Burgemeester De Monchyplein? Dat is gelukkig niet gebeurd. En nu heeft het pand weer een stijlvolle bestemming. Toch passender dan het kinderdagverblijf, dat ook als eventuele nieuwe gebruiker ter sprake is gekomen.

adres: Javastraat 26

opmerkingen:

herkomst: Posthoorn

datum: week 40, 1996

neg.nr.: -

Gemeente 's-Gravenhage

Hoofdafdeling Monumentenzorg